

اجتماع پذیری مساجد شهرهای جدید

شیدا برگر

www.ketab.ir

انتشارات طحان گستر
ناشر تخصصی معماری و شهرسازی

سرشناسه	: پرگر، شیدا، ۱۳۷۷-
عنوان و نام پدیدآور	: اجتماع پذیری مساجد شهرهای جدید/ شیدا پرگر.
مشخصات نشر	: تهران: طحان گستر، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۲ ص. : مصور، جدول.
شابک	: 978-622-7834-10-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۰۵-۱۱۲.
موضوع	: معماری مساجد -- ایران
موضوع	: Mosque architecture -- Iran*
موضوع	: معماری مساجد -- ایران -- تاریخ
موضوع	: Mosque architecture -- Iran -- History*
موضوع	: معماری اسلامی -- ایران -- تاریخ
موضوع	: Islamic architecture -- Iran -- History
رده بندی کنگره	: ۰NA۴۶۷
رده بندی دیویی	: ۷۲۶/۲۰۹۵۵
شماره کتابشناسی	: ۸۵۰۲۷۳۳
ملی	
اطلاعات رکورد	: فیبا
کتابشناسی	

www.ketab.ir

اجتماع پذیری مساجد شهرهای جدید

گردآوری و تألیف: شیدا پرگر

ناشر: طحان گستر

چاپ: سام

صحافی: سام

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

مدیر تولید: ابوالفضل چلاغلو

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۳۴-۱۰-۹

قیمت: ۴۷۰۰۰ تومان

www.tahanpub.ir

tahan_publication@yahoo.com

tahan_publication

تلفن مرکز پخش: ۰۲۱-۶۶۴۰۳۲۰۸-۶۶۴۰۳۱۹۱

تلفکس: ۰۲۱۶۶۹۶۷۰۵۹ همراه: ۰۹۱۲۱۹۸۵۶۱۷

پیش گفتار

بنای مسجد در بردارند رسالت دینی و اجتماعی است، در واقع همچون آینه‌ای است که شرایط اجتماعی عصر خود را منعکس می‌کند. معماری مسجد به گونه‌ای مسیر تحولات و تغییرات ایجاد شده در شیوه زندگی جوامع مسلمان را نشان می‌دهد و نمایانگر عمق برداشت‌های فرهیختگان و سازندگان هر زمان از جوهره ذهنیت و ایمان جامعه مسلمان معاصر آن است. از این حیث بنای مسجد می‌تواند جایگاه و درجه تمدن و همچنین میزان و ماهیت جهان‌بینی مسلمانان هر عصر را پیش چشم قرار دهد. معماری مسجد افزون بر این‌ها بر ارکان معرفتی دیانت اسلام تکیه دارد و به پشتوانه همین معرفت است که معمار بنای مسجد به ابعاد و درجات ذهنی جامعه زمان خود درک و بر آن احاطه پیدا می‌کند و درمی‌یابد که آنچه در بدو امر معماری مسجد را توصیه می‌کند، اصالت موضوع و منطق وجودی آن است و نه صرفاً زیبایی آن، که در بعدی جداگانه در خور بحث و بررسی است. معماری مسجد، علاوه بر این از نظم اجتماعی و محل استقرار خود الهام می‌گیرد و تجسم این نظم در کالبد ساختمان مسجد به ابتکار و توانایی معمار طراح آن وابسته و نیازمند است. نظم فکری گذشتگان و دیدگاه‌ها و نوآوری‌های آن‌ها، با گذر از لایه‌های نیروی ابتکارات معماران عصر حاضر است که در قالب مبانی فکری جدید و امکانات فناوری‌های زمان حال آمیخته می‌شود و نظم و نظامی تازه و در نتیجه جلوه‌ای جدید را به منظره ظهور می‌رساند. مفهوم و جوهره همین نظم و نظام تازه است که خصلتی جاودانه پیدا می‌کند. معماری مسجد باید نیروی تعقل و خرد انسان سازنده و هوش و ذکاوت او را در قالب‌های معمارانه بریزد، به‌طوری‌که بنای مسجد بتواند اعتلای روح و سیر عرفانی به سوی کمال و ظرافت و خشوع عبادی را در عمق وجود انسان مسلمان پرورش دهد. معماری مسجد اگر بخواهد به عنوان اثر هنری مطرح شود، باید بتواند عصاره انواع مفاهیم هنر را که در ذهنیت بشری متبلور است در خود جمع سازد و آن‌ها را ارائه کند.

در معماری مسجد گذشته و حال و آینده، با زندگی و فرهنگ جامعه یگانه می‌گردد و جوهره آن به طور همزمان در بعد تمامی این جنبه‌ها صورت وقوع پیدا می‌کند و متجلی می‌شود. اساساً معماری که با جلوه‌های فرهنگی جامعه هم رویداد نباشد، وجود ندارد و معماری زمان حال تنها وقتی وجود پیدا می‌کند که مجموعه برداشت‌های ما از معماری گذشته و شمای از آینده را در خود جمع داشته باشد. در فرهنگ و همزیستی و هم رویدادی جلوه‌های ماندگار معماری گذشته، ما حق نداریم در قالب‌های شناخت و معرفت امروزی خود

آن‌ها را صرفاً متعلق به گذشته بدانیم چرا که این جلوه‌ها همه به امروز نیز تعلق دارند چنانکه مجموعه‌ی آثار گذشته و حال، خود نیز به آینده تعلق خواهند داشت. تأثیرات آنچه که در حیات واقعی ساختمان‌های مساجد اتفاق افتاده، بسیار شگفت‌آور است و گاه به‌عنوان تجربه‌هایی بسیار غنی و عبرت‌آموز در زندگی انسان‌های نسل‌های بعد نیز جریان پیدا می‌کند. نسل‌هایی که در دوران کوتاه عمرشان، در هر برهه از زمان و بر هر کشور و شهر و نقطه‌ای از کره زمین که باشد، بر یگانگی و هم‌رویدادی جلوه‌های گذشته و حال و آینده معماری مسجد صحنه می‌گذارند؛ و انسان خردورز هر دوره ضمن آنکه مدعی است در حال زندگی می‌کند، اغلب با کنجکاو و حیرت، در هنگامه این آمیختگی و همواره در کانون شگفتی‌های آن ایستاده است. با تعبیر این پیشگفتار، به سهولت می‌توان به این نتیجه رسید که نبض عنصر ماندگار و زنده فرهنگ و معماری گذشته، در عصر ما نیز تحرک و تپش دارد و چشم اندازه‌های حال و آینده زندگی ما را جذاب‌تر و با شکوه‌تر و پر شوکت‌تر می‌کند. با توجه به مباحث مذکور در پاسخ به این پرسش که از نظر فرهنگی، معماری گذشته و حال کدامیک ارجحیت دارد و کدام یک به راستی می‌تواند باعث اجتماع‌پذیری در شهرهای جدید شود می‌توان به این نکته دست یافت که این ابعاد و ویژگی، ملاک و معیار سنجش ندارند و به عبارت بهتر سنجش ناپذیرند، چرا که یگانه‌اند. شاید از همین روست که گفته شده است، لازمه برخورداری، حضور توأمان در جلوه‌های گذشته و حال آن است و باز از همین روست که معماری به طور اعم و معماری مسجد به طور اخص، باید بایاد و خاطره رفتگان فرهیخته و رویکردی صمیمی و آشنا با آیندگانی که در راه‌اند شکل گیرد. بدین معنا معمار بنای مسجد در عرصه این کار در آنچه که شده و آنچه که خواهد شد یکجا دخالت خواهد داشت. معمار امروز می‌تواند در ساخت‌وسازهای نسل‌های آینده حضور داشته باشد و برای درک تعمق آثار گذشته نیز قادر نیست آنگونه که باید خود را در شرایط آن زمان قرار دهد. بنابراین در تلاش ذهنی پر شور خود، تنها با نوعی هم‌رویداد کردن گذشته و آینده، با زمان حال است که می‌تواند به پاسخ‌های آرمانی طرح خود نزدیک شود. پایه‌گذاران اصول معماری ساختمان مذهبی در واقع چونان پیامبران هستند و نوابغ هنری تنها با اتصال و اتکا و مبانی عبادی و ادیبانی پیامبران، موفق به آفرینش آثار بدیع و افتخارآمیز در این زمینه شده‌اند چنین آثاری به واقع در طریق رهایی از تاریکی‌ها و میل به شفافیت‌ها و تابش انوار ایمانی به طور مؤثر ایفای نقش کرده‌اند از این رو در معماری مسجد استاد سازنده شخصیتی است که بیش از همه دل در گرو "او" (لا اله الا هو) داشته باشد.